

DOBRÁ PRAXE V SOCIÁLNÍ PRÁCI INSPIRACE A PŘÍLEŽITOSTI

Mezinárodní odborný seminář v rámci projektu
Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce

BUĎME
PROFI!

Sociální práce s uprchlíky a cizinci z pohledu pracovníků nevládních organizací v ČR

za Organizaci pro pomoc uprchlíkům

Mgr. Yvona Hofmanová

 facebook.com/budmeprofi

 twitter.com/budme_profi

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Definice základních pojmů

- **Cizinec** - „fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.“
- **Uprchlík** - „Pojem uprchlík se vztahuje na kteroukoli osobu, jež se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských ... politických názorů, ... totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti ..., která ke vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.“

Definice základních pojmů

- **Mezinárodní ochrana** - zastřešující pojem pro azyl a doplňkovou ochranu
- **Azyl** - ochranný pobyt, který stát poskytuje státnímu příslušníku třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním zpravidla z důvodů politických
- **Doplňková ochrana** - vedle azylu další (nižší) forma mezinárodní ochrany, která se uděluje cizincům, kteří nesplňují důvody pro udělení azylu, ale ...pokud by byli tito cizinci vráceni do státu, jejichž jsou státními občany, by jim hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy.
- **Azylant** - cizinec, kterému byl udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu

Přehled právních norem v oblasti azylu

- **Úmluva o právním postavení uprchlíků-Ženevská konvence – přijatá OSN v Ženevě roku 1951**
- **Protokol o postavení uprchlíků (Newyorský protokol)**
- **Zákon o azylu a o změně zákona č. zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů**
- **Zákon o pobytu cizinců na území ČR č. 326/1999 Sb.**
- **Úmluva o právním postavení uprchlíků č. 208/1993 Sb.**
- **Správní řád č. 500/2000 Sb.**

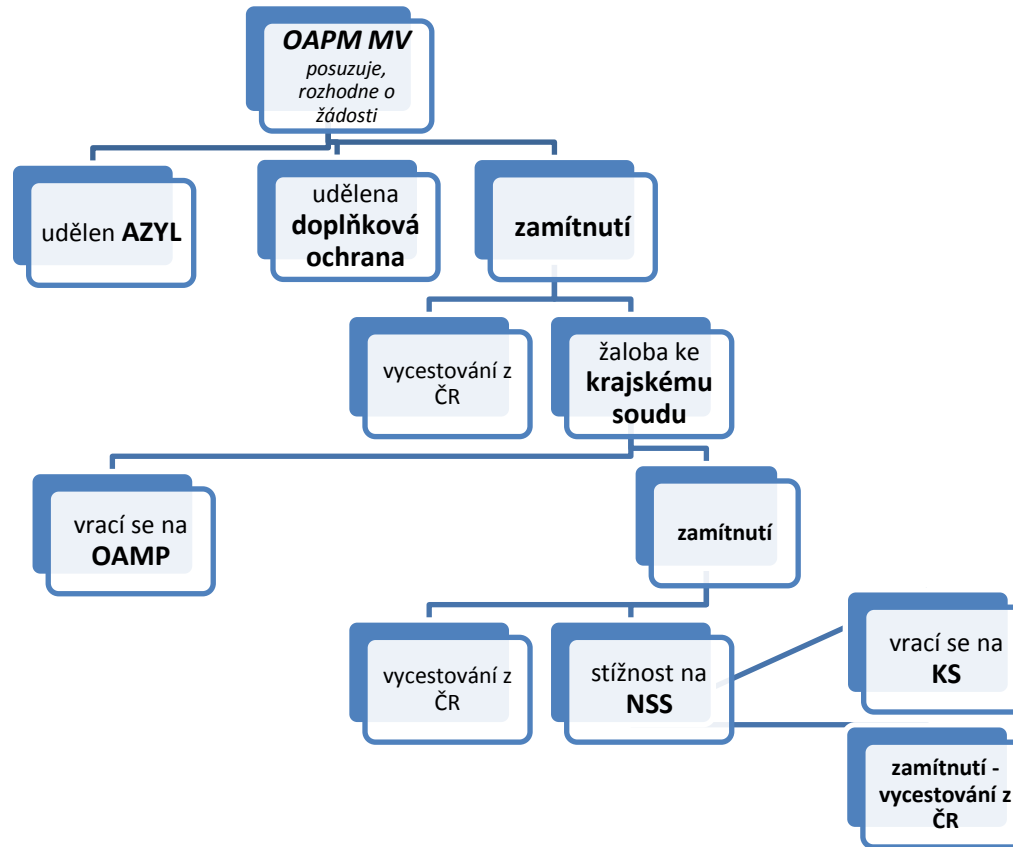

DOBŘÁ PRAXE V SOCIÁLNÍ PRÁCI INSPIRACE A PŘÍLEŽITOSTI

Mezinárodní odborný seminář v rámci projektu
Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce

BUĎME
PROFI!

Azylová procedura

Azylová procedura

- **Zahájení správního řízení:** projevení úmyslu
- **Pobyt v přijímacím středisku:** identifikační úkony, zdravotní prohlídka, pohovor (cca 2 týdny)
- **Pobyt v pobytovém středisku/ v soukromí:** čekání na rozhodnutí MV (2 měsíce až několik let)

Zařízení SUZ

- **Přijímací středisko** - Zastávka u Brna, Ruzyně
- **Pobytové středisko** – Kostelec nad Orlicí, Havířov
- **Integrační azylová střediska** – Jaroměř, Předlice, Brno, Havířov

DOBRÁ PRAXE V SOCIÁLNÍ PRÁCI INSPIRACE A PŘÍLEŽITOSTI

Mezinárodní odborný seminář v rámci projektu
Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce

BUĎME
PROFI!

Počty, národnosti žadatelů o mezinárodní ochranu a udělené MO

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet žadatelů o mezinárodní ochranu	5459	4021	3016	1878	1656	1258	833	756	753	707	1156
Azyl udělen	142	251	268	191	157	75	125	113	49	95	82
Doplňková ochrana udělena			37	191	132	28	104	270	149	256	294

Specifika sociální práce s uprchlíky

Odlišnosti klienta

- *jazyková bariéra a kulturní odlišnosti*
- *změna sociálního statutu a rolí*
- *traumata z minulosti (posttraumatická stresová porucha)*
- *stresující nejistota budoucnosti*

Bariéry společnosti

- *fáze a délka azylové procedury*
- *časová nejistota*
- *neznalost uprchlické problematiky mezi běžnou veřejností*
- *stereotypy, xenofobie, rasismus, nacionalismus*

Odlišná role sociálního pracovníka zařízení SUZ a NNO

Soc.prac. SUZ

- *Neustálý kontakt s klienty*
- *Naplňování státní politiky*
- *Zaměstnanec instituce rozhodující o udělení azylu*

Soc. prac. NNO

- *Zakázka od klienta*
- *Kontakt s žadateli žijícími v soukromí*
- *Větší důvěra od klientů*
- *Větší očekávání od klientů*

Nejčastěji řešené oblasti problémů

- ubytování
- zaměstnání
- zdravotní péče
- sociální zabezpečení
- vzdělávání

facebook.com/budmeprofi

twitter.com/budme_profi

Typy sociální práce NNO s uprchlíky

- **sociálně právní poradenství**, které je poskytováno žadatelům a azylantům v zařízeních SUZ a klientům žijícím v soukromí
- **materiální pomoc**
- **doprovázení**
- **volnočasové aktivity, vzdělávací aktivity** - prevence konfliktů
- **mentoring, koučing** - práce s praktikanty a dobrovolníky
- **migrační mediace**
- **pracovně právní poradenství**
- průběžné sledování toho, jak se v životě žadatelů odráží naplňování zákona o azylu a upozorňování na problémy, které mohou nastat,
- spolupráce s dalšími nestátními neziskovými organizacemi a státními subjekty
- účast na preventivních programech proti rasismu a xenofobii.

facebook.com/budmeprofi

twitter.com/budme_profi

Integrace cizinců

Kdo:

- koordinace – MV a realizace politiky integrace – obce, kraje, NNO

Principy:

- praktická spolupráce všech, kdo mohou přispět k úspěšnému průběhu integrace
- efektivita integračních opatření
- zvyšování informovanosti všech aktérů v procesu integrace
- jasné a uchopitelné výsledky všech integračních aktivit
- nové nástroje (přímá spolupráce s obcemi, emergentní projekty obcí)
- podpora rozvoje občanské společnosti - zejména pak v regionech v souvislosti s vytvářením regionálních integračních center

Jak:

- znalost českého jazyka cizinci
- ekonomická soběstačnost cizince
- orientace cizince ve společnosti
- vzájemné vztahy cizinců a majoritní společnosti

facebook.com/budmeprofi

twitter.com/budme_profi

Nezapomínat na:

- důstojnost klienta,
- opakované vysvětlování praktických věcí,
- neustálé podávání informací o právech a povinnostech,
- zprostředkovávání kontaktu s okolním světem,
- neopomíjení psychických problémů podle přání klienta, pomoc psychologa,
- práci a pracovní terapie,
- podporu ve výuce češtiny,
- rozšiřování sociální sítě klienta,
- pomoc materiálního charakteru.

Kazuistiky a příklady dobré praxe

Pan Vladimír, 45 let, Ruská federace

„...žít samostatně mimo tábor je obtížné, ale vrátit už se nechci...“

- žadatelem o azyl od r. 2010
- navyklý na život v PoS, demotivovaný
- 2012 vstup do projektu OPU „Uplatněte se!“
- individuální kurz Čj, rekvalifikace – svářeč
- nalezení zaměstnání a vyřízení pracovního povolení
- od 2014 žije mimo PoS, pracuje

Kazuistiky a příklady dobré praxe

Paní Mira, 32 let, Azerbajdžán, 3 děti (4, 7, 12 let)

„...někdy člověk vypadá , že nic nepotřebuje, a když se nezeptáte, nevíte, že nemá peníze na jídlo pro děti...“

- přišla do ČR s druhem a nejstarším synem
- žadatelkou o azyl od r. 2008
- kvůli problémům s okolím nechtěla žít v PoS
- 2012 odešla rodina do soukromí, poté je opustil druh, neozývá se, neposílá peníze
- 2013 poskytnutí materiální podpora, vyřízeny dávky SSP
- 2014 paní M. podala žádost o trvalý pobyt
- 2015 vstup do projektu OPU „Podpora rodičů s malými dětmi“, našla brigádu
- 2015 přijata k dennímu studiu na VOŠ, nástup do kurzu Pracovníka v sociálních službách

facebook.com/budmeprofi

twitter.com/budme_profi

Kazuistiky a příklady dobré praxe

Paní Lena, 43 let, Arménie, 1 syn (13 let)

„...prostě chci začít pracovat, kvůli sobě i kvůli synovi, aby viděl normální život...“

- přišla sama s dítětem pod falešným jménem v r. 2011
- traumatické zážitky z manželství, obavy o život svůj a dítěte
- částečně adaptovaná na život v PoS
- 2012 vstup do projektu OPU „Uplatněte se!“
- individuální kurz Čj, rekvalifikace – kurz Pracovníka v sociálních službách
- 2014 se vdala, žije mimo PoS, současný manžel osvojil jejího syna
- 2015 nalezení zaměstnání

Kazuistiky a příklady dobré praxe

Slečna Lia, 24 let, Ruská federace, transexuálka

„...rodiče mne chtěli zavřít doživotně do blázince, proto jsem tady...“

- do ČR přišla sama v r. 2012
- traumatické zážitky z minula, diskriminace kvůli sexuální orientaci
- motivovaná, chce studovat, pracovat, usiluje o změnu pohlaví
- 2012 vstup do projektu OPU „Uplatněte se!“
- individuální kurz Čj, nostrifikace SŠ vzdělání, přihláška a přijetí ke studiu VOŠ Hotelnictví a turismu
- 2013 po léčbě podstoupila změnu pohlaví, udělen azyl
- 2015 studuje, pracuje

DOBRÁ PRAXE V SOCIÁLNÍ PRÁCI INSPIRACE A PŘÍLEŽITOSTI

Mezinárodní odborný seminář v rámci projektu
Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce

BUĎME
PROFI!

Použitá literatura a zdroje:

- **Zákon o azylu** a o změně zákona č. zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů
- **Zákon o pobytu cizinců** na území ČR č. 326/1999 Sb.
- BARŠA, P. *Politická teorie Multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 347 s. ISBN 80-7325-020-9
- KONEČNÁ, I. Kulturně historický kontext migrace. In VALENTA, M. *Přístupy ke vzdělávání cizinců v České republice*. Olomouc: PdF UP, 2003. ISBN 80-244-0586-5.
- GÜNTEROVÁ, T. Sociální práce s uprchlíky. In MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. s. 331-334. ISBN 80-7367-002-X.
- JESENSKÝ, J. *Integrace - znamení doby*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998. 214 s. ISBN 80-7184-691-0.
- MASLEN, J., BRNULA, P. *Sociální práce s utečencami*. Vyd. 1. Bratislava : Občanske združenie Sociálna práca, 2004. 108 s. ISBN 80-89185-06-1.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Informační publikace pro cizince – Česká republika, 1. vyd. Praha: Kufr s.r.o., 2006. 88 s. ISBN 80-86878-43-0.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie – praxe – výzkum*. vyd. 1. Praha: ISV, 2001. 211 s. ISBN 80-85866-72-2
- RABUŠIC, L. *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?* Praha : VÚPSV, výzkumné centrum Brno, 2003. 58 s. ISBN 80-239-2257-2.
- RŮŽKOVÁ, J., a kol. *Cizinci v České republice*. 2. vyd. Praha: Scienta, 2001. 221 s. ISBN 80-7223-761-6
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Brno: Paido, 1998. 272 s. ISBN 80-85931-48-6
- ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.
- ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 208 s. ISBN 80-7178-285-8.
- TOLLAROVÁ, B. (2006): Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace? *Biograf* (39): 107 odst. Dostupné na adrese:
<http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=v3902>
- BAJER, P. Migranti nás nutí k přehodnocení zažitých norem chování. *Sociální práce : časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci*. 2007, č. 2, s. 14-16. ISSN 1213-6204.
- Informační brožura Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky.
- <http://www.cizinci.cz>
- <http://www.migraceonline.cz>
- <http://www.mpsv.cz>
- <http://www.mvcr.cz>
- <http://www.soze.cz>

facebook.com/budmeprofi

twitter.com/budme_profi

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

DOBRÁ PRAXE V SOCIÁLNÍ PRÁCI INSPIRACE A PŘÍLEŽITOSTI

Mezinárodní odborný seminář v rámci projektu
Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce

BUĎME
PROFI!

Děkuji za pozornost

facebook.com/budmeprofi

twitter.com/budme_profi

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz